

NN

Luntmakargatan 13, Box 7851,
SE-103 99 Stockholm, Sweden
Tfn/Phone: +46 8 563 085 00
Fax: +46 8 563 085 50
hsv@hsv.se, www.hsv.se

Christian Sjöstrand
08-563 087 31
christian.sjostrand@hsv.se
BESLUT

2009-02-25
Reg.nr 31-321-09

Anmälan mot Operahögskolan i Stockholm

Högskoleverket vidtar inga andra åtgärder med anledning av dina anmälningar än att begära att Operahögskolan ska yttra sig över ditt ifrågasättande av styrelsens beslut att avvisa AA som en av lärarnas representanter i styrelsen.

Dina anmälningar

Du har i anmälningar till Högskoleverket anmärkt mot hur Operahögskolan i Stockholm handlagt rekryteringen av en ny rektor för högskolan och hävdar att två befattningshavare vid högskolan varit jäviga. Du vill att verket granskar rekryteringsprocessen och utreder jävsanklagelserna. Du har även – tillsammans med två andra lärare vid högskolan – ifrågasatt Operahögskolans styrelses beslut den 19 januari 2009 att från styrelsemötet avvisa AA som en av lärarnas representanter i styrelsen.

Du har i åtta punkter anfört skäl för att det funnits oegentligheter och brister i processen att rekrytera en ny rektor:

1. Vissa frågor saknades vid intervjuerna av de sökande. Ingen utomstående professionell rekryterare hade anlåtts.
2. Behöriga sökande med goda meriter har med märkliga motiveringar sållats bort på ett tidigt stadium. De som intervjuats har inte fått någon återkoppling.
3. Det tycks ha förekommit en annan, dold kravprofil parallellt med den officiella kravprofilen. Alternativt har kravprofilen ändrats under processens gång utan att det har gjorts allmänt känt. Någon annan slutsats kan inte dras eftersom [den föreslagna rektorn] varken har högskoleutbildning, någon dokumenterad egen relevant konstnärlig verksamhet eller någon som helst erfarenhet av pedagogiskt arbete.
4. Processen på Operahögskolan har inte varit öppen. Utan stöd i lagen har ordföranden vid flera tillfällen utfärdat sekretess.
5. Ingen av dina eller, såvitt du vet, andra offentliga sökandes referenspersoner har kontaktats.
6. Det faktum att den pedagogiska personalens åsikt ska väga tyngst har inte beaktats.

7. Studentkåren har inte haft några gemensamma möten där rektorskandidaternas profiler, meriter och förtjänster har diskuterats. Studentkåren har enligt uppgift inte ens känt till namnen på samtliga sökanden, eftersom de båda studentrepresentanterna i rekryteringsgruppen trodde att sekretess gällde.
8. Ordföranden i styrelsen och de externa styrelseledamöterna har vid ett möte den 15 december 2008 beslutat att [den föreslagna rektorn], som de facto saknar formell kompetens att undervisa, trots det ska ges behörighet att kunna anställas som lektor för att han därigenom ska kunna föreslås som rektor.

De personer som du anser har varit jäviga är [styrelseordföranden] i Operahögskolans styrelse och sammankallande i rekryteringsgruppen, och XX, styrelseledamot och ledamot i rekryteringsgruppen. Du har anfört bland annat följande.

XX:s förmåga att sakligt och opartiskt bedöma dina meriter och din lämplighet som eventuell rektor har starkt grumlats av en fientlig inställning till din person och gärning som lärare, regissör och konstnärlig ledare. Han har bland annat tidigt i rekryteringsprocessen uttryckt en negativ inställning till dig genom att inför lärarkåren uttrycka sig nedsättande om din ”bristande konstnärliga profil”, vilket han ansåg vara diskvalificerande för den som ska bli rektor. Han har även till dig personligen framfört att ” det kommer att bli svårt” för dig att komma i fråga för rektorstjänsten ”på grund av det absurda stödet från AA”. Han har även vid andra tillfällen uttalat sig nedsättande om dig inför lärarkollegor, särskilt inför den omröstning som ägde rum i Lärarföreningen den 24 november 2008. XX:s inställning till dig har gjort honom oförmögen att fullgöra uppdraget att i rekryteringsgruppen utföra ett arbete på objektiv och saklig grund.

[Den föreslagna rektorn] anställdes som producent på Folkoperan 1993 och blev dess vd 1996. XX är ledamot i styrelsen för Folkoperan AB. Han är också adjungerad professor vid Operahögskolan och var under hela [den föreslagna rektorns] tid på Folkoperan dess konstnärlige ledare. Det råder en vänskapsrelation mellan dessa två. XX skulle med allra största sannolikhet ha stor personlig nytta av att medverka till att försöka utse [honom] till rektor.

Det förefaller råda ett vänskapsband mellan XX och [styrelseordföranden] som kan ha påverkat hennes förmåga att sakligt och opartiskt bedöma dina meriter och din lämplighet som eventuell rektor för Operahögskolan. I ett e-brev till Lärarföreningen vid högskolan den 24 november 2008 avvisade XX den kritik som Lärarföreningen riktat mot [styrelseordföranden] och underströk att han har känt henne ”sedan den dag hon blev kulturminister. Hon har ett enastående gott rykte och är särskilt respekterad för sin kompetens i sådana här frågor.” Detta indikerar att XX anser att han och [styrelseordföranden] har en relation som sträcker sig utöver en ytlig bekantskap och är etablerad sedan lång tid tillbaka i tiden.

Något som ytterligare stärker misstankarna är det faktum att [styrelseordföranden] har underlåtit att informera övriga styrelseledamöter om innehållet i de två brev som har tillställts henne och av vilka det framgår att XX torde befinna sig i en jävssituation i förhållande till dig.

Tillämpliga regler

Av 2 kap. 8 högskoleförordningen (1993:100) framgår att rektorn för en högskola ska anställas genom beslut av regeringen efter förslag av styrelsen för högskolan. Innan styrelsen lämnar sitt förslag ska den höra lärarna, övriga anställda och studenterna på det sätt som styrelsen har bestämt. Enligt 11 § samma kapitel är den behörig att vara rektor som uppfyller behörighetskraven för anställning som professor eller lektor. När rektorn anställs ska även administrativ skicklighet beaktas.

Enligt 4 kap. 6 § högskoleförordningen är den behörig att anställas som professor inom konstnärlig verksamhet som har visat såväl konstnärlig som pedagogisk skicklighet. Lika stor omsorg ska ägnas prövningen av den pedagogiska skickligheten som prövningen av den konstnärliga skickligheten.

I 4 kap. 8 § första – tredje styckena högskoleförordningen anges följande:

Behörig att anställas som lektor inom konstnärlig verksamhet är den som har

1. visat konstnärlig skicklighet eller har någon annan yrkesskicklighet som är av betydelse med hänsyn till anställningens ämnesinnehåll och de arbetsuppgifter som ska ingå i anställningen,
2. genomgått högskolepedagogisk utbildning eller på annat sätt förvärvat motsvarande kunskaper, samt
3. visat pedagogisk skicklighet.

Lika stor omsorg skall ägnas prövningen av den pedagogiska skickligheten som prövningen av andra behörighetsgrundande förhållanden enligt första stycket.

Den som inte har sådan behörighet som sägs i första stycket 2 skall ändå anses behörig, om anställningens innehåll föranleder det eller om det annars finns särskilda skäl.

Enligt 11 § förvaltningslagen (1986:223) gäller följande:

Den som skall handlägga ett ärende är jävig

1. om saken angår honom själv eller hans make, förälder, barn eller syskon eller någon annan närstående eller om ärendets utgång kan väntas medföra synnerlig nytta eller skada för honom själv eller någon närstående,
2. om han eller någon närstående är ställföreträdare för den som saken angår eller för någon som kan vänta synnerlig nytta eller skada av ärendets utgång,
3. om ärendet har väckts hos myndigheten genom överklagande eller underställning av en annan myndighets beslut eller på grund av tillsyn över en annan myndighet och han tidigare hos den andra myndigheten har deltagit i den slutliga handläggningen av ett ärende som rör saken,
4. om han har fört talan som ombud eller mot ersättning biträtt någon i saken, eller
5. om det i övrigt finns någon särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet till hans opartiskhet i ärendet.

Från jäv bortses när frågan om opartiskhet uppenbarligen saknar betydelse.

Högskoleverkets bedömning

Högskoleverket är tillsynsmyndighet över universitet och högskolor. Uppgiften innebär främst att verket ska granska lärosätenas tillämpning av gällande lagar och förordningar. Verket uttalar sig dock inte i de fall någon annan instans har till uppgift att pröva ett ställningstagande som ett lärosäte gjort utifrån tillämpliga bestämmelser.

Högskoleverket noterar att du även anmält befattningshavare vid Operahögskolan i Stockholm till Justitieombudsmannen (JO) och att JO begärt att högskolan ska yttra sig över vad du har anfört dels om att en ansökningshandling inte har diarieförts, dels om underlåtenhet att besluta i jävsfråga.

Högskoleverket konstaterar att regeringen den 12 februari 2009 har beslutat att anställa [den av högskolan föreslagna rektorn] som rektor för Operahögskolan i Stockholm.

Brister i rekryteringsprocessen

Operahögskolans uppgift vid rekryteringen av en ny rektor är att föreslå regeringen vem som bör anställas. Det är sedan regeringens uppgift att besluta om anställningen. Högskolans styrelse ska beakta att högskoleförordningen regler kräver att den som föreslås är behörig att vara rektor, dvs. uppfyller behörighetskraven för anställning som professor eller lektor. Styrelsen (eller delar av styrelsen) har inte rätt att – såsom du har hävdad – besluta att en sökande ska ”ges behörighet att kunna anställas som lektor” för att kunna föreslås till rektor. Såvitt framgår av handlingarna i ärendet har något sådant beslut inte heller fattats. Att styrelsen bedömer att en sökande uppfyller behörighetskraven för anställning som professor eller lektor och därmed är behörig att vara rektor, är en annan sak.

Du har hävdad att kraven på de sökande ändrats av styrelsen under processens gång eftersom [den föreslagna rektorn] enligt din uppfattning inte uppfyller behörighetskraven. Dessa krav finns i högskoleförordningen och kan inte ändras av en högskolas styrelse. Genom att föreslå [honom] som rektor har Operahögskolans styrelse bedömt att han uppfyller kraven. Högskoleverket kan inte uttala sig om detta ställningstagande, eftersom det är regeringen som tar ställning till förslag om anställning av rektorn. Av de handlingar som du har gett in till Högskoleverket framgår att du framfört din uppfattning till regeringen genom att skicka kopior av dina brev till statsrådet Lars Leijonborg. Regeringen har ändå beslutat att anställa [den av högskolan föreslagna rektorn] som rektor för Operahögskolan i Stockholm.

Du har framhållit att styrelsen inte har beaktat att den pedagogiska personalens åsikt ska väga tyngst. I högskoleförordningen anges att styrelsen ska höra lärarna, övriga anställda och studenterna innan den lämnar sitt förslag. I propositionen

Den öppna högskolan (prop. 2001/02:15, s. 159) påpekade regeringen att det är viktigt att lärare, övriga anställda och studerande ges ett starkt inflytande när en rektorskandidat tas fram, eftersom det är grundläggande för rektorns legitimitet som chef för myndigheten. Det kan ske på olika sätt, men det väsentliga är, enligt regeringen, att samtliga lärare, övriga anställda och studenterna tillförsäkras inflytande. Något krav på att lärarnas uppfattning ska väga tyngst finns alltså inte i högskoleförfattningarna och uttalas inte heller i förarbetena.

Du har påtalat att vissa frågor saknades vid intervjun, att ingen professionell rekryterare hade anlåtats, att de som intervjuats inte fått någon återkoppling och att de sökandes referenspersoner inte har kontaktats. Detta är frågor av lämplighetskaraktär som inte regleras i några nationella föreskrifter. Högskoleverket uttalar sig därför inte om detta. Att behöriga sökanden med goda meriter sällats bort på ett tidigt stadium är inte heller något som verket uttalar sig om.

Du har hävdad att ordföranden i styrelsen vid flera tillfällen ”utfärdat sekretess” utan stöd i lagen. Påståendet är för opreciserat för att Högskoleverket ska kunna bedöma om det finns skäl att utreda detta.

Du har påpekat att studentkåren inte har haft några möten där rektorskandidaternas meriter diskuterats och att kåren inte ens känt till namnen på samtliga sökande. Högskoleverket konstaterar dels att verket inte har tillsyn över studentkårerna, dels att studentkåren vid Operahögskolan har möjlighet att själv anmäla högskolan till Högskoleverket om den anser att den blivit felaktigt behandlad av högskolan.

Jäv

Du har hävdad att XX, styrelseledamot och ledamot i rekryteringsgruppen, varit jävig på grund av att han uttalat sig negativt om dig och har en vänskapsrelation med [den föreslagna rektorn].

11 § första stycket förvaltningslagen innehåller fem punkter. Du har inte hänvisat till någon av dessa punkter. Med hänsyn till vad du har anfört anser Högskoleverket att det endast finns anledning att bedöma om punkt 5 är tillämplig. Jäv föreligger enligt denna punkt om ”det i övrigt finns någon särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet till hans opartiskhet i ärendet.” I *Förvaltningslagen med kommentarer* (Hellners & Malmqvist, upplaga 2:1, 2007, s. 146) diskuteras punkten på följande sätt. Syftet med denna generalklausul är att fånga upp sådana intressekonflikter som inte täcks av de övriga jävsgrunderna. Den ska inte tillämpas rutinmässigt så fort någon annan jävsgrund inte är formellt tillämplig. Det måste finnas ”någon särskild omständighet”, dvs. något mera påtagligt, för att man ska kunna slå fast att omständigheten ”är ägnad att rubba förtroendet” för opartiskheten. I förarbetena nämndes bland annat följande exempel på fall som bör bedömas enligt generalklausulen: att någon är uppenbart

vän eller ovän med den som är part eller intressent i ett ärende och att någon är engagerad på ett sådant sätt att misstanke lätt kan uppkomma att det brister i förutsättningarna för en opartisk bedömning.

Som ledamot i rekryteringsgruppen har det ingått i XX:s uppgifter att ha åsikter om de sökande, däribland dig. Den negativa kritik han framfört om dig kan enligt Högskoleverkets mening inte anses innebära att han är jävig i ärendet. Vad du har anfört om att XX ska vara vän med [den av högskolan föreslagna rektorn] ger inte stöd för ett antagande om att de har ett sådant vänskapsförhållande som innebär jäv.

Du har även anfört att [styrelseordföranden] är jävig. Dina skäl för detta är av sådan karaktär att jävsgrunderna i 11 § förvaltningslagen inte kan anses vara tillämpliga.

Styrelsens beslut den 19 januari 2009

Vad gäller ifrågasättandet av styrelsens beslut den 19 januari 2009 att avvisa AA som en av lärarnas representanter i styrelsen, har Högskoleverket begärt att Operahögskolan ska yttra sig i ärendet (kopia av remissen bifogas).

Utöver detta vidtar Högskoleverket inga åtgärder med anledning av dina anmälningar.

På Högskoleverkets vägnar

Eva Westberg
Chefsjurist

Christian Sjöstrand
Verksjurist

Kopia för kännedom till:
Riksdagens ombudsmän (dnr 6573-2008)
Utbildningsdepartementet
Operahögskolan i Stockholm
AA
YY

Operahögskolan i Stockholm
Rektor

Luntmakargatan 13, Box 7851,
SE-103 99 Stockholm, Sweden
Tfn/Phone: +46 8 563 085 00
Fax: +46 8 563 085 50
hsv@hsv.se, www.hsv.se

Christian Sjöstrand
08-563 087 31
christian.sjostrand@hsv.se
REMISS

2009-02-25
Reg.nr 31-321-09

Begäran om yttrande över en anmälan

I bifogad anmälan har NN m.fl. ifrågasatt Operahögskolans styrelses beslut den 19 januari 2009 att från styrelsemötet avvisa AA som en av lärarnas representanter i styrelsen. Lärarföreningen hade i ett brev till styrelsen daterat den 8 januari 2009 (bifogas) meddelat att den beslutat att ersätta XX med AA som en av lärarnas representanter i styrelsen.

I 2 kap. 4 § första stycket högskolelagen (1992:1434) anges att lärare och studenter vid högskolan har rätt att vara representerade i styrelsen och att bestämmelser om vem som utser sådana representanter finns i förordning. I 2 kap. 7 a § första stycket högskoleförordningen (1993:100) anges följande.

Lärarna har rätt att vara representerade med tre ledamöter i styrelsen. Lärarnas representanter skall utses genom val inom högskolan. Högskolan får meddela närmare föreskrifter om valförfarandet.

Enligt 7 § samma kapitel ska andra styrelseledamöter än rektorn utses för en bestämd tid, högst tre år.

Om Operahögskolan i Stockholm har beslutat om föreskrifter om valförfarandet med stöd av 2 kap. 7 § a första stycket högskoleförordningen, var vänlig ge in dem. Bifoga även det dokument som visar att XX utsågs till en av lärarnas representanter samt en kopia av styrelseprotokollet från mötet den 19 januari 2009.

Var vänlig redogör för hur Operahögskolan har tillämpat högskoleförordningens regler och sina egna föreskrifter i detta fall. Förklara varför styrelsen inte har accepterat lärarföreningens besked den 9 januari 2009.

Operahögskolans svar ska ha kommit in till Högskoleverket senast den 26 mars 2009.

Med vänlig hälsning

Christian Sjöstrand
Verksjurist

Kopia till anmälarna